

Fen Temalı Resimli Çocuk Kitaplarının Fiziksel ve İçerik Özellikleri Açısından İncelenmesi: Balıkesir İl Halk Kütüphanesi Örneği

An Examination of Children's Science-themed Picture Books in Terms of Physical and Content Characteristics: The Example of Balıkesir Provincial Public Library

Betül ÇAVDAR*^{ID}, Fatmanur İKİZ*^{ID}, Elif İnci UMUT***^{ID}, Sonnur IŞITAN****^{ID},
Gülcan ÇETİN*****^{ID}, Mesut SAÇKES*****^{ID}

$$\ddot{O}_Z$$

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde yer alan, 3-8 yaş arası fen temalı resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özellikleri açısından incelemesidir.

Yöntem: Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 3-8 yaş arası 87 fen temalı resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen Fen Kitaplarını Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır.

Bulgular: Kitapların; 31 tanesi kurgusal, 31 tanesi bilgi veren ve 25 tanesi de karma türde resimli çocuk fen kitabıdır. Kitapların en çok 24-32 sayfa aralığında olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin, en çok bilgi veren kitaplarda, fen materyallerinin en çok karma kitaplarda ve ek bilgilerin en çok bilgi veren kitaplarda bulunduğu tespit edilmiştir. Her üç kitap türünde de uzman bilgisi ve sözlük içerme sayısının sınırlı olduğu gözlenmiştir. Kitaplarda en sık geçen değer kelimesinin duyarlılık olduğu, yaşam bilimlerinin en sık ele alınan alan olduğu gözlenmiştir. Kapak konu uyumu, kitap planının tutarlı olması, resimlerin estetik ve sanatsal açıdan nitelikli olması ve resimlerin ilgi çekici olması bakımından kurgusal kitapların ve bilgi veren kitapların karma kitaplara göre daha yetkin olduğu görülmüştür. Her üç kitap türünde de en fazla hayvanlar ve çevre konuları yer almaktadır. Hayvanlar daha çok bilgi veren kitaplarda (16) ve karma kitaplarda (6) geçmesine rağmen, çevre ise daha çok kurgusal kitaplarda (11) geçmektedir. Çok az kitapta yazım hatasına rastlanmıştır. Ayrıca, incelenen kitaplarda bazı kavram yanlışları, hatalı ve eksik bilgi, resimleme hatası ve antropomorfizm bulunmuştur. Bazı kitaplar çocukların yaş ve gelişimine uygun bulunmamıştır.

Sonuç: Tüm kitap türlerinin fiziksel ve içerik özellikler bakımından üstünlükleri ve sınırlılıkları bulunmaktadır. İncelenen kitaplarda bazı kavram yanlışları, hatalı ve eksik bilgi, resimleme

* Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Balıkesir, Türkiye. E-posta: betullcavdaar@gmail.com
Balıkesir University, Institute of Social Sciences, Department of Pre-School Education, Balıkesir, Türkiye. E-mail: betullcavdaar@gmail.com

**** Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Balıkesir, Türkiye. E-posta: fatmanurikizzz@gmail.com**

Balıkesir University, Institute of Social Sciences, Department of Pre-School Education, Balıkesir, Türkiye. E-mail: fatmanurikizzz@gmail.com

*** Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Balıkesir, Türkiye. E-posta: iinciumutt@gmail.com

Balıkesir University, Institute of Social Sciences, Department of Pre-School Education, Balıkesir, Türkiye. E-mail: iinciumutt@gmail.com

**** Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye. E-posta:

sonnurisitan@balikesir.edu.tr

Balıkesir University, Necatibey Faculty of Education, Department of Preschool Education, Balıkesir, Türkiye. E-mail: sonnurisitan@balikesir.edu.tr

***** Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye. E-posta:

gcetin@balikesir.edu.tr

Balıksir University, Necatibey Faculty of Education, Department of Biology Education, Balıkesir, Türkiye. E-mail: ggetin@balikesir.edu.tr

***** Balıkesir Ünivers

Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye. E-posta: msackes@balikesir.edu.tr
Balıkesir University, Necatibey Faculty of Education, Department of Preschool Education, Balıkesir, Türkiye. E-mail: msackes@balikesir.edu.tr

hatası, antropomorfizm içeren kelimeler bulunmuştur. Bazı kitaplar ise, çocukların yaş ve gelişimine uygun bulunmamıştır.

Özgünlük: Bu çalışmanın bulguları; eğitimcilere, yazarlara, öğretmenlere, ebeveynlere, kütüphane uzmanları ve yayınevlerine fen temalı resimli çocuk kitaplarının kullanımı ve üretilmesine yönelik önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Fen kitabı; resimli kitap; 3-8 arası erken çocukluk dönemi; döküman analizi; içerik analizi.

Abstract

Purpose: This study aimed to examine the physical and content characteristics of science-themed picture books for children aged 3-8 at the Balıkesir Provincial Public Library.

Method: The study employed the document analysis method. The research sample consisted of 87 science-themed picture books for children aged 3-8, available at the Balıkesir Provincial Public Library. The Science Book Evaluation Form developed by researchers was used as the data collection tool. The content analysis technique was used in data analysis.

Findings: Of these books, 31 were fictional, 31 were informative, and 25 were mixed-genre science-themed picture books. The books were found to be mostly 24-32 pages long. Activities were found mostly in informative books, science materials were in mixed-genre books, and supplementary information was in informative books. The number of books containing expert knowledge and glossaries was very low across all three types. The most frequently included value word was sensitivity and life sciences was the most frequently included domain in the books. The fictional and informational books had better cover-to-cover consistency, layout coherence, the aesthetic and artistic quality of the illustrations, and their overall visual appeal. In all three book types, the most common topics were animals and environment. While animals were more frequently mentioned in informational and mixed-genre books (6), the environment was more common in fictional books (11). Some misconceptions, incorrect and incomplete information, illustration and spelling errors, and anthropomorphic approaches were identified.

Conclusion: All book types displayed both advantages and disadvantages in terms of physical and content characteristics. Some misconceptions, incorrect and incomplete information, incorrect illustrations, and anthropomorphic expressions were found in the books. Some books were deemed developmentally inappropriate.

Originality: The findings of this study offer important insights for educators, authors, parents, librarians, and publishers regarding the use and production of children's science-themed picture books.

Keywords: Science book; picture book; early childhood education; document analysis, content analysis.

Giriş

Kütüphaneler, çocukların çoğunlukla okumaya maruz kaldıkları ve okuma alışkanlığı kazanabilecekleri yerlerdir. Kütüphaneler ve kütüphaneciler, okul öncesi çocuklarının ilkokula hazırlamasını sağlayarak gelişimsel ihtiyaçlarını desteklemektedir (Herb, 2001). Bununla birlikte özellikle çocuk kütüphaneleri çocuklara; kitap okuma, çocukların öğrenirken aynı zamanda eğlendiği alanlar oluşturma ve okuma yazma becerilerini destekleyen oyunlar oynama deneyimlerini sağlamaktadır. Ayrıca, kütüphaneler çocukların tiyatro, drama gibi etkinliklere katılmasını da sağlamaktadır (William Teale, 1999'dan akt; Yılmaz, 2008). Yılmaz ve Ekici (2011) IFLA'nın rehberini çevirmiştir. Buna göre, kütüphaneler tipik gelişim gösteren ve gelişimsel gecikmesi olan, farklı kültürde ve dezavantajlı tüm çocukların erişimine uygun olmalıdır. Ayrıca kütüphaneler; çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gelişimsel edebiyat ürünleri, teknolojik materyaller, oyuncaklar, öğrenme alanları ve günümüz teknolojisine uygun internet erişimi sunmalıdır.

Halk kütüphanelerinin erken çocukluk gelişiminde oynadığı rol göz ardı edilemez. Kimi zaman kütüphane programları, eğitim ve materyalleri çocukların okula başlamadan önce önemli gelişimsel beceri ve öğrenme deneyimlerine maruz kalmaları için tek fırsatları olabilir. Halk kütüphaneleri, erken yaşta çocukların bireysel kapasitelerini geliştirmeyi, erken okuryazarlık becerilerini öğretmeyi ve ebeveynlere ve bakım verenlere yardımcı olacak bilgiler sağlamayı amaçlayan çeşitli programlar sunmaktadır (Shrem, 2012).

Çocuk ve halk kütüphaneleri sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan çocukların kitaplara erişebilmesinde etkilidir. Bir çalışmada; yoksul ailelerden gelen çocukların yaz dönemi boyunca okuma sıklıkları ve okuma başarılarındaki kazanımlarının, ev ile halk kütüphanesi arasındaki mesafenin artmasıyla azaldığı tespit edilmiştir (Anderson, 1985'ten akt; Xu vd., 2018). Yoksul düzeyde olan çocukların, işçi sınıfından gelen çocuklara göre evlerinde çocuk kitapları bulundurma olasılığı ve erken yaşta kitap okuma olasılığı daha düşüktür. (Mason ve Kerr 1992). Kakırman Yıldız (2023) dezavantajlı çocukları akademik ve bilişsel açıdan destekleme amacı güden proje kapsamında Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi'nde bir müdahale programı yürütmüştür. Pandemi döneminde gerçekleşen bu programa ilköğretim çağındaki çocuklar katılmıştır. Çalışma sonucunda, kamuya bağlı kütüphanelerde ücretsiz eğitimlerin olmasının dezavantajlı çocukların akademik bilgi ve gelişimleri ve eğitimde fırsat eşitliği açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Erken çocukluk döneminde önemli konulardan biri de bu dönemde verilen fen eğitimidir. Fen eğitimi, çocukların bilişsel ve sosyal gelişiminin birçok yönü için büyük önem taşır (Eshach ve Fried, 2005). Erken yaşta fen öğrenme deneyimleri çocukların temel fen kavramlarını anlamasına ve bilimsel süreç becerilerini geliştirmesine katkı sunmakta ve daha sonraki eğitim kademelerinde karşılaşılabilecek daha karmaşık fen kavramlarını anlamasını kolaylaştırmaktadır (Trundle ve Saçkes, 2012).

Araştırmacılar, çocuklara fen eğitimi vermek için nitelikli materyaller arasında kurgusal resimli kitapları önermektedir. Bu kitaplar çocukların soyut kavramları daha kolay anlamalarını desteklemekle birlikte onların fen bilimine karşı ilgilerini artırabilmektedir. Ayrıca, çocuklar bilimsel kavramları kitaplarda yer alan resimler aracılığıyla daha kolay öğrenebilmektedir (Mantzicopoulos ve Patrick, 2011).

Trundle ve Saçkes (2012) resimli çocuk kitaplarının çocuklara bilimsel kavramları tanıtmada ve çocukların araştırma becerilerini geliştirmede etkili bir araç olarak kullanılabileceğini öne sürmektedir. Trundle ve Saçkes (2012) göre, fen eğitiminde resimli çocuk kitaplarını kullanmanın faydaları şunlardır:

- (1) Bilim kavramları ve becerilerinin öğrenilmesini daha anlamlı hale getirmek,
- (2) Genellikle doğada uzun süreli gözlemler gerektiren bilim kavramlarını tanıtmak için pratik bir yol sunmak,
- (3) Çocukların zor bilim kavramlarını anlamalarını kolaylaştırmak,
- (4) Araştırma becerilerini geliştirmek ve pratik yapmak için fırsatlar sunmak,
- (5) Çocukların devam eden bilim projelerini zenginleştirmek,
- (6) Bilim öğrenmeye ilgi ve olumlu tutumları teşvik etmek. (s.247).

Erken çocukluk dönemine yönelik fen kitapları farklı türlerde incelenmektedir. Bunlar; kurgusal fen kitapları, kurgusal olmayan fen kitapları ve karma (hibrit) fen kitaplarıdır.

“*Kurgusal fen kitapları*”, giriş-gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan hikâye içerir. Ancak diğer hikâye kitaplarından farklı özellikleri bulunmaktadır. Bir kurgusal fen kitabındaki öyküler yalnızca kitabın çerçeve yapısını sağlar ve öyküde geçen olayı anlatmak yerine bilimsel bilgiyi aktarmayı amaçlar (Mantzicopoulos ve Patrick, 2011).

“*Kurgusal olmayan (bilgi veren) fen kitapları*”; bir konuyu tanıtan, konunun niteliklerini tanımlayan veya meydana gelen tipik olayları tanımlayan olgusal metinlerdir. Bu metinlerin odak noktası belirli karakterler değil, kitabın konusudur. Kitaplarda bulunan kelimeler genellikle tekniktir. Okuyucular, kitaptaki metne kitabın herhangi bir noktasından girebilirler. Kitapların birçoğu, içerik tablosu, kalın puntolu kelime bilgisi, sözlük ve dizin gibi kurgusal olmayan eserlerde bulunan özellikleri de içermektedir. Ancak küçük çocuklar bu türde daha az aşina olma eğilimindedir ve bu tür metinleri deneyimlemek için birçok fırsata ihtiyaç duymaktadırlar (Ansberry ve Morgan, 2010). Bu kitaplar aynı zamanda “*bilgi veren fen kitapları*” olarak adlandırılır. Bilgi veren resimli çocuk fen kitapları öğretmenlere hem okuryazarlık hem de bilim standartlarını ele almak için farklı yollar sunarken, çocukların öğrenmesini, katılımını ve ilgisini destekler. Bu kitapların hedefleri şu şekildedir: (a) çocukların içerik-özgü kelime dağarcığını zenginleştirmek ve kelimeleri, harfleri ve sesleri gözden geçirmek için gerçek fırsatlar sağlamak; (b) bilim ile çocukların günlük yaşamları arasındaki bağlantıları desteklemek ve (c) bilimin uygulamasıyla tutarlı görüşlerin oluşturulmasını teşvik etmek (Mantzicopoulos ve Patrick, 2011).

Günümüzde yeni bir kitap türü “*karma resimli kitaplar*” dır. Bu türde, farklı stiller bir araya gelir (nazım ve nesir, basılı ve elektronik, öyküleyici ve bilgi verici metin). Karma metinlerin karakteristik özelliği, anlatı biçimindeki bilgi unsurları ve güçlü bir resim/metin ilişkisidir (Ciecierski vd., 2017). Karma metin aslında yeni bir tür değildir. Bintz ve Ciecierski’nin (2017) aktardığına göre Leal (1992, s.314) birinci, üçüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin kendi aralarındaki tartışmaları sırasında kitaplarda üç tür metnin bulunduğu ortaya çıkmıştır; öyküleyici öykü kitabı (narrative story book), açıklayıcı bilgi kitabı (expository information book) ve bilgilendirici öykü kitabı (informational story book). Bilgilendirici öykü kitabı; öykü kitabı ve bilgilendirici kitabın özelliklerini harmanlayan bir metin olarak tanımlanmıştır (Leal, 1992, s.314’ten akt; Bintz ve Ciecierski, 2017).

Araştırmacılara göre çocukların küçük yaşlardan itibaren kütüphane deneyimlerinin olması, burada okuma etkinliklerine katılması ve her türden kitaba ulaşması önemli bir konudur. Okul öncesi dönemindeki çocuklara kurgusal olmayan resimli çocuk kitapları sunularak deneyim fırsatı sağlanmalıdır. Kurgusal ve kurgusal olmayan farklı edebiyat türleri ile küçük yaşlarda edinilen deneyimler, çocukların kitap türlerini algılamalarını ve bu türleri amacına uygun şekilde kullanmaya devam etmelerini sağlayacaktır. Aynı zamanda çocukların farklı türde metinleri okuyup yazmaları ve kullanmaları için de önemli olacaktır (Backman, 2025).

Alan yazınına bakıldığında, son yıllarda kütüphanelerin fiziksel donanımı ile ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Yılmaz vd. (2021) Ankara ilinde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerini fiziksel donanım ve materyal açısından incelemişler, değerlendirilen 7 kütüphaneden iki tanesinin olumlu özellikler taşıdığını, 3 tanesinin orta düzeyde olumlu özellikler taşıdığını ve iki tanesinin ise yetersiz donanımı olduğunu tespit etmişlerdir. Arat ve Parlak (2020) Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi (Ankara) ve Karabük Bebek Kütüphanesi'ni kullanıcılar açısından ergonomik uygunluğunu değerlendirmişler ve bazı yetersizlikler saptamışlardır. Kakırman Yıldız vd. (2018) İstanbul'da bulunan halk kütüphanelerinin çocuk kısımlarının uygunluğunu değerlendirmişlerdir. Bu çalışmada çocuklar için basılı kitaplar olduğu, teknolojik özelliği sahip kitaplar olmadığını saptamışlardır. Yılmaz ve Yılmaz (2021) ise, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan resimli çocuk kitaplarını değerlendirmişlerdir. Kitaplar nitelikli olduğunda daha fazla ödünç alındığı sonucuna ulaşmışlardır. Güneş ve Canatar (2020) ülkemizin ilklerinden olan Karabük Zübeyde Hanım İl Halk Kütüphanesi ve Şarköy İlçe Halk Kütüphanesi'nin bebek bölümlerini değerlendirmişlerdir. Kütüphanelerin halk tarafından yoğun ilgi gördüğünü saptamışlardır. Hakkoymaz ve Tanju Aşlışen (2022a) Gaziantep'te görev yapan 22 kütüphane çalışanı ile yürüttükleri çalışmada; kütüphanecilerin çocuk kitaplarını seçerken "çocuğa görelilik" ve "çocuk gerçekliği" ilkelerine dikkat ettiklerini saptamışlardır. En çok tercih ettikleri kitap türlerinin ise öykü ve masal olduğunu bulmuşlardır.

Yine kütüphanelerde bulunan kitaplara ilişkin son yıllardaki çalışmalara bakıldığında; Hakkoymaz ve Tanju Aşlışen (2022b) Gaziantep İlinde yer alan Büyükşehir Belediyesine ait Güvenevler Çocuk Kütüphanesi'nde erken çocukluk dönemine yönelik kitapları "oyun ve oyuncak" ile ilgili kavramlar açısından incelemişler ve incelenen kitapların çoğunluğunda ilgili kavram ve görseller olduğunu belirtmişlerdir. Yine aynı kütüphane ile ilgili olarak Hakkoymaz (2022) çocuk kitaplarında bilgi türlerini ele almıştır. Taşçılar ve Babaoğlu (2023) da bu kütüphanedeki kitapları mizahi öğeler açısından değerlendirmişlerdir. Kitaplarda mizahi öğelere yer verildiği en çok sözlü mizaha yer verildiğini bulmuşlardır. Öztürk ve Buldur (2022) Tokat ilinde bulunan Bebek ve Çocuk Kütüphanesi'nde yer alan çocuk kitaplarını değerler açısından ele almışlar, burada yer alan kitaplarda en çok kişisel, en az oranda ise toplumsal değerleri içeren kitapların olduğunu saptamışlardır. Çolaklar (2019) Bartın İl Halk Kütüphanesi'ndeki çocuk kitaplarını incelemiş ve 2995 kitaptan sadece %1,10'nun bilim kitabı olduğunu saptamıştır (TÜBİTAK serisi). Şeren vd. (2022) Okuyan Balık Elektronik Kütüphanesi'nde bulunan kitapları toplumsal cinsiyet bağlamında incelemiş kitaplarda yoğunlukla kadın karakterler olsa da genellikle rollerinin geleneksel olduğunu saptamışlardır.

Benzer çalışma olarak, Koyuncu Şahin vd. (2025) Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde yer alan kitapları toplumsal cinsiyet bağlamında ele almışlardır. Bu kütüphanedeki kitapların ise toplumsal cinsiyet bağlamı olarak nitelikli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ekici vd. (2017), İstanbul'un farklı ilçelerde bulunan 7 çocuk kütüphanesindeki kitapları öz bakım beceri açısından ele almışlardır. Kitaplarda en fazla görgü kuralları en az ise giyinme ile ilgili becerilerin yer aldığını saptamışlardır. Bu çalışmada, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 3-8 yaş arası erken çocukluk dönemi fen temalı kitaplar çalışılmıştır. Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nin oldukça eski bir geçmişi bulunan ülkemizde bilinen en köklü kütüphanelerden biridir. Kütüphanenin kuruluş tarihi 15 Ocak 1901 yılıdır. Karesi Sancak Beyi Ömer Ali Bey tarafından kurulan bu kütüphane, yine kitap sayısı olarak da üst sıralarda yer almaktadır (İpek vd., 2020). Balıkesir İl Halk Kütüphanesi; köklü geçmişe sahip olması, kitap sayısı bakımından zengin olması ve öncesinde bu kütüphanede benzer bir çalışma olmaması nedeniyle çalışmada tercih edilmiştir. Bir diğer önemli konu ise, kütüphanelerde bulunan ve fen eğitimi için önemli olan resimli fen çocuk kitaplarının özellikleridir. Yukarıda bahsedilen çalışmalarda fen kitaplarını ele alan çalışma bulunmamaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı, bu çalışmada Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde yer alan, 3-8 yaş arası fen temalı resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özellikleri açısından incelemesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır (Bowen, 2009). Doküman analizi; araştırmacıların belirli bir olguyu anlamak amacıyla kamusal kayıtlar ve raporlar, politika metinleri, günlükler, gazeteler ve kitaplar gibi metin ve görsel içeren belgeleri yorumlayıp değerlendirdikleri bir yöntemdir. Metin içeren her türlü belge doküman analizi için bir veri kaynağı olabilmektedir (Patton, 2015'ten akt; Morgan, 2022). Bu çalışmada, Bowen (2009) tarafından önerilen gözden geçirme, okuma ve yorumlama adımları izlenerek doküman analizi yöntemi resimli çocuk kitaplarının incelenmesinde kullanılmıştır.

Araştırmanın Örneklemi

Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde 3-8 yaş arası erken çocukluk dönemine ait 1.706 resimli çocuk kitabı bulunmaktadır. Araştırmacılar tarafından bu kitaplardan sadece 87'sinin 3-8 yaş arası fen temalı resimli çocuk kitabı olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada 87 kitabın tamamı da incelendiğinden, araştırma evreni ve örneklemi aynıdır. Araştırma örneklemini, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 3-8 yaş arası 87 fen temalı resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Bu kitaplardan 31 tanesi kurgusal türde, 31 tanesi bilgi veren türde ve 25 tanesi ise karma (hibrit) türde fen temalı resimli çocuk kitabıdır.

Araştırmanın örneklemini; uygun veya elverişlilik örnekleme yöntemi ile ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. "Psikolojik araştırmalarda en uygulanabilir ve en yaygın kullanılan bu yöntemde, araştırmacılar denekleri uygunluklarına ve erişilebilirliklerine göre kayıt altına alırlar. Bu nedenle, bu yöntem hızlı, ucuz ve elverişlidir. Araştırmacı örneklem elemanlarını uygun erişilebilirliklerine ve yakınlıklarına göre seçtiği için uygun örnekleme olarak adlandırılır" (Gravetter ve Forzano, 2012'den akt; Elfil ve Negida, 2017, s.2).

Ölçüt örnekleme, “Araştırmacının katılımcıların çalışmaya katılması için uyulması gereken belirli bir ölçüt belirlemesini içermektedir. Bu örnekleme bir çalışmadan diğerine farklılık gösterir ve uygulanması, belirlenen araştırma sorusuna ve mevcut evrene göre yapılır.” (Nyimbili ve Nyimbili 2024, s.97).

Bu çalışmada, incelenen kitaplar belirlenirken şu ölçütler baz alınmıştır: 3-8 yaş arası erken çocukluk dönemi ile kurgusal, bilgi veren ve karma türde fen temalı kitaplar olmasıdır.

Veri Toplama

Veriler, Başarır vd. (2025) tarafından geliştirilen STEM ve STEM-A Temalı Kitap Değerlendirme Aracı ile Saçkes vd. (2009)’nin çalışmalarından faydalanılarak “Fen Kitaplarını Değerlendirme Formu” geliştirilmiştir. Bu form aracılığıyla kitaplar değerlendirilmiştir. Fen Kitaplarını Değerlendirme Formu, altı kısımdan oluşmaktadır: Künye bilgileri, fiziksel özellikler, içerik özellikleri, genel özellikler, resimleme özellikleri ve diğer bilgiler.

Balıkesir İl Halk Kütüphanesi’nde bulunan 3-8 yaş arası erken çocukluk dönemi resimli çocuk kitapları Fen Kitaplarını Değerlendirme Formu kullanılarak incelenmiştir. Kütüphanede yapılan incelemeye göre, çocuk kitaplarının alan ve konulara göre ayrıldığı, sadece çocuk kitapları bölümünde 3-8 yaş grubuna göre ayrıldığı gözlenmiştir. Bu kitapların fen kitabı olup olmadıkları makaledeki iki araştırmacı tarafından eş zamanlı ve tek tek incelenerek örnekleme dahil edilip değerlendirilmiştir.

Veri Analizi

Belirlenen kitaplar, araştırmacılar tarafından geliştirilen Fen Kitaplarını Değerlendirme Formuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme tekniği olarak içerik analizi tekniği kullanılmıştır Krippendorff, 2004, s.18 (akt; Bengtsson, 2016) içerik analizini “metinlerden (veya diğer anlamlı maddelerden) bunların kullanım bağlamlarına yönelik tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmaya yarayan bir araştırma tekniği” olarak tanımlamıştır. İncelenen kitaplara ilişkin bilgiler, bilgisayar ortamında kayıt altına alınmıştır. Tüm kitaplar, fiziksel ve içerik özellikleri bakımından değerlendirilmiş; içerik ve resimlerde kavram yanlışlığı olup olmadığı ayrıca değerlendirilmiştir. Kitap analizi yapılırken, her kitap için 0-87 arasında numara verilmiştir.

Örnekleme oluşturan tüm kitaplar fen eğitimi alanında uzman olan makale yazarları tarafından değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu incelemede biyoloji eğitimi konusunda uzman Dr. Alper Kabaca’dan destek alınmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmacılar tarafından geliştirilen Fen Kitaplarını Değerlendirme Formu kapsam geçerliği açısından alan uzman görüşüne sunulmuştur. Örnekleme dahil edilen kitaplar, makaledeki iki araştırmacı tarafından eş zamanlı olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede Miles ve Huberman’ın (1994) uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Çalışmada tüm kitaplar için uyum yüzdesi %90,20 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Bu bölümde incelenen fen temalı resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 1.

İncelenen Kitapların Genel Özellikleri

Genel Özellikler	Kurgusal Kitaplar	Bilgi Veren Kitaplar	Karma (Hibrit) Kitaplar	Toplam	
	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	%
	31	31	25	87	100,0
Sayfa Sayısı	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	%
24'ten az	6	3	7	16	18,39
24-32	16	23	13	52	59,77
32'den fazla	9	5	5	19	21,84
İçerik Bilgisi	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	%
Etkinlik içerme	5	19	5	29	33,33
Fen materyalleri içerme	4	2	7	13	14,94
Uzman incelemesi	2	-	1	3	3,44
Ek bilgi içerme	5	17	9	31	35,63
Sözlük içerme	-	2	1	3	3,44

Tablo 1'de incelenen kitapların genel özellikleri verilmiştir. Tablo 1de görüldüğü gibi fen temalı resimli çocuk kitaplarının (87), karma kitaplara (25) göre daha çok kurgusal kitaplar (31) ve bilgi veren (31) kitaplar olduğu gözlenmiştir. Sayfa sayılarının 24–32 sayfa aralığında olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin ise, en çok bilgi veren kitaplarda (19), fen materyallerinin en çok karma kitaplarda (7) ve ek bilgilerin en çok bilgi veren kitaplarda (17) bulunduğu tespit edilmiştir. Her üç kitap türünde de uzman incelemesi ve sözlük içerme sayısının çok az olduğu gözlenmiştir.

Tablo 2.

İncelenen Kitaplarda Yer Alan Değerler

Değerler	Kurgusal Kitaplar	Bilgi Veren Kitaplar	Karma (Hibrit) Kitaplar	Toplam	
	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>N</i>	<i>n</i>	%
Dostluk	2	-	2	4	4,60
Yardımseverlik	3	-	1	4	4,60
Duyarlılık	8	2	4	14	16,10
Sorumluluk	2	-	2	4	4,60
Temizlik	4	1	2	7	8,05
Sabır	2	-	-	2	2,30
Merhamet	1	-	-	1	1,14
Çalışkanlık	2	-	1	3	3,44
Sağlıklı yaşam	3	1	-	4	4,60
Değer içermeyen	4	27	13	44	50,57
Toplam	31	31	25	87	100,0

Tablo 2’de verilen her üç kitap türü değerler açısından incelendiğinde, en fazla geçen değer kelimesinin duyarlılık olduğu ve bunun da kurgusal kitaplarda (8) geçtiği tespit edilmiştir. Daha sonra, kitaplarda geçen en çok değer temizlik ve duyarlılıktır. Değer kavramı olarak temizlik, kurgusal kitaplarda (4) ve duyarlılık ise karma kitaplarda (4) geçmektedir. Ayrıca, her üç kitap türü arasında en çok değer içermeyen kitap türünün bilgi veren kitaplar (27) olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3.

İncelenen Kitaplarda Yer Alan Bilim Konuları

Bilim Konuları	Kurgusal Kitaplar	Bilgi Veren Kitaplar	Karma (Hibrit) Kitaplar	Toplam	
	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	%
Kişisel ve sosyal açıdan bilim	6	2	3	11	12,64
Yaşam bilimleri	9	22	11	42	48,28
Yer ve uzay bilimleri	10	6	8	24	27,59
Fiziksel bilimler	2	1	-	3	3,44
Araştırarak bilim yapma	4	-	3	7	8,05
Toplam	31	31	25	87	100,0

Tablo 3’e göre, her üç kitap türündeki bilim konuları incelendiğinde, en fazla konunun yaşam bilimleri üzerine olduğu ve bunun da en çok bilgi veren kitaplarda (22) ve karma kitaplarda (11) bulunduğu gözlenmiştir. Bunu yer ve uzay bilimleri konusu ile kurgusal kitaplar (10) takip etmektedir. Ayrıca, kitaplarda en az rastlanan konu ise fiziksel bilim ile ilgilidir. Bu kategorilere örnek, yeryüzü ve uzay bilimleri ile ilgili olarak Şekil 1 (Ay Nereye Kayboldu?) verilmiştir.

Şekil 1.

Ay Nereye Kayboldu? (Özen Ertekin, 2021, ss.13-14).

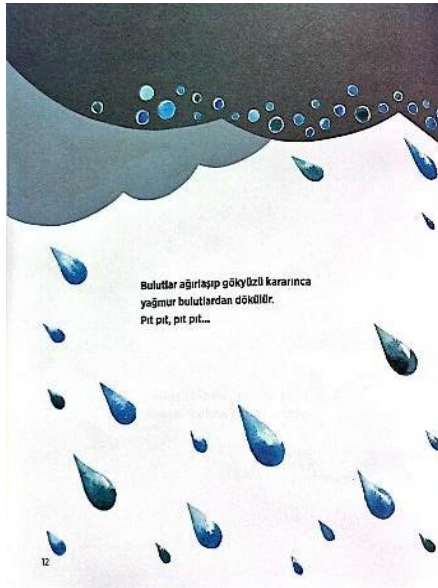

Şekil 1’deki Ay Nereye Kayboldu? isimli kitapta, Ay’ın evreleri anlatılmıştır. Bilim konularından yer ve uzay bilimleri kategorisine bir örnektir.

Tablo 4.*İncelenen Kitapların İçyapı Özellikleri*

İç Yapı Özellikleri	Kurgusal Kitaplar	Bilgi Veren Kitaplar	Karma (Hibrit) Kitaplar	Toplam	
	<i>N</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>N</i>	%
Kapak konu uyumu vardır.	31	31	25	87	100,0
Kitap planı tutarlıdır.	31	31	25	87	100,0
Olay örgüsü tutarlıdır.	31	-	25	56	64,36
Resimler estetik ve sanatsal açıdan niteliklidir.	31	31	25	87	100,0
Resimler ilgi çekicidir.	31	31	25	87	100,0

Tablo 4’te incelenen kitapların içyapı özelliklerine yer verilmiştir. Kitaplarda kapak konu uyumu, kitap planının tutarlı olması, resimlerin estetik ve sanatsal açıdan nitelikli olması ve resimlerin ilgi çekici olması bakımından kurgusal kitaplar (31) ve bilgi veren kitapların (31) karma kitaplara (25) göre daha iyi olduğu söylenebilir. Bilgi veren kitaplarda olay örgüsü bulunmazken, kurgusal ve karma kitaplarda ise, olay örgüsü tutarlıdır. Bu kategorilere örnek olarak resimler ilgi çekicidir kategorisi ile ilgili olarak Resim 2 (Suyun Döngüsü) verilmiştir.

Şekil 2.*Suyun Döngüsü (Yu, 2020, ss.12-13)*

Şekil 2’deki Suyun Döngüsü isimli kitapta, su döngüsünün aşamaları anlatılmaktadır. Kitapta yer alan resimlerin çocuklar için oldukça ilgi çekici olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

İncelenen Kitapların Konuları

Konular	Kurgusal Kitaplar	Bilgi Veren Kitaplar	Karma (Hibrit) Kitaplar	Toplam	
	<i>N</i>	<i>n</i>	<i>N</i>	<i>N</i>	%
Hayvanlar	4	16	6	26	29,89
Bitkiler	1	4	4	9	10,34
Çevre	11	1	2	14	16,09
Güneş sistemi, Dünya, Ay	4	1	3	8	9,20
Su	1	3	3	7	8,04
Keşfetme	3	-	4	7	8,04
Sağlık	6	2	2	10	11,50
Kavram	1	4	-	5	5,75
Bilim tarihi ve felsefesi	-	-	1	1	1,15
Toplam	31	31	25	87	100,0

Tablo 5'e göre, her üç kitap türünde de en fazla hayvanlar ve çevre kavramları ile ilgili konuların yer aldığı gözlenmiştir. Hayvanlar daha çok bilgi veren kitaplarda (16) ve karma kitaplarda (6) geçmesine rağmen, çevre ise daha çok kurgusal kitaplarda (11) geçmektedir. Tüm kitap türlerinde en az geçen kavram bilim tarihi ve felsefesi konusu ile ilgilidir ve bu da 1 karma kitapta ele alınmıştır. Bu kategorilere örnek olarak çevre ile ilgili olarak Şekil 3 (Öf! Çöp) ve keşfetme kategorileri ile ilgili olarak Şekil 4 (Bahçedeki Ayak İzleri) verilmiştir.

Şekil 3.

Öf! Çöp (Jimenez ve Jimenez, 2011, ss.28-29).

Şekil 3'teki Öf! Çöp isimli kitapta, çevre bilinci anlatılmaktadır.

Şekil 4.*Bahçedeki Ayak İzleri (Temiz vd. 2017, ss.5-6).*

Şekil 4'teki Bahçedeki Ayak İzleri isimli kitap keşif gezisini konu almaktadır. Bu kitaptaki resimde, kürek, elek, büyüteç ve toprak gibi malzemeleri incelemeye yarayan fen materyallerine ait görseller verilmektedir.

Tablo 6.*İncelenen Kitaplarda Yer Alan Bilimsel Terim ve Kavramlarla İlgili Problemler*

Bilimsel Terim ve Kavramlarla İlgili Problemler	Kurgusal Kitaplar	Bilgi Veren Kitaplar	Karma (Hibrit) Kitaplar	Toplam
	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>n</i>	<i>N</i>
<i>Kişisel ve Sosyal Açıdan Bilim</i>	6	2	3	11
Kavram yanılgısı	-	-	-	-
Eksik bilgi	-	-	-	-
Hatalı anlatım/Yanlış yönlendirme	-	-	1	1
Antropomorfizm yaklaşımı	1	-	1	2
Hatalı bilgi	1	-	-	1
Resimleme hatası	-	-	-	-
Seviye üzeri kelime	-	-	-	-
Çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmayan kitap sayısı	1	-	2	3

<i>Yaşam Bilimleri</i>	9	22	11	42
Kavram yanılgısı	-	-	2	2
Eksik bilgi	-	6	1	7
Hatalı anlatım/Yanlış yönlendirme	-	-	-	-
Antropomorfizm yaklaşımı	-	-	-	-
Hatalı bilgi	4	7	2	13
Resimleme hatası	-	-	1	1
Seviye üzeri kelime	-	1	-	1
Çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmayan kitap sayısı	4	9	5	18
<i>Yer ve Uzak Bilimleri</i>	10	6	8	24
Kavram yanılgısı	1	-	1	2
Eksik bilgi	-	2	-	2
Hatalı anlatım/Yanlış yönlendirme	-	-	1	1
Antropomorfizm yaklaşımı	-	-	1	1
Hatalı bilgi	-	3	-	3
Resimleme hatası	-	-	-	-
Seviye üzeri kelime	-	-	1	1
Çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmayan kitap sayısı	1	4	3	8
<i>Fiziksel Bilimler</i>	2	1	-	3
Kavram yanılgısı	-	-	-	-
Eksik bilgi	-	-	-	-
Hatalı anlatım/Yanlış yönlendirme	-	-	-	-
Antropomorfizm yaklaşımı	-	-	-	-
Hatalı bilgi	1	-	-	1
Resimleme hatası	-	-	-	-
Seviye üzeri kelime	-	-	-	-
Çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmayan kitap sayısı	1	-	-	1

<i>Araştırarak Bilim Yapma</i>	4	-	3	7
Kavram yanlışlığı	1	-	-	1
Eksik bilgi	-	-	1	1
Hatalı anlatım/Yanlış yönlendirme	-	-	-	-
Antropomorfizm yaklaşımı	-	-	-	-
Hatalı bilgi	-	-	-	-
Resimleme hatası	-	-	-	-
Seviye üzeri kelime	-	-	-	-
Çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmayan kitap sayısı	1	-	1	2
Toplam	31	31	25	87

Tablo 6’da örnekleme oluşturan 87 resimli fen çocuk kitabında yer alan bilimsel terim ve kavramların incelenmesi ‘verilmiştir.

Kişisel ve sosyal açıdan bilim ile ilgili kurgusal kitaplardan 1 kitapta (K49) antropomorfizm yaklaşımı ve 1 kitapta (K49) hatalı bilgi bulunmuştur. Bu alandaki kurgusal kitaplardan 1 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplardan 1 kitapta (K41) hatalı anlatım şekli ve 1 kitapta (K13) antropomorfizm yaklaşımı bulunmuştur. Bu alandaki karma kitaplardan 2 tanesi ise, çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Yaşam bilimleri ile ilgili kurgusal kitaplardan 4 kitapta (K48, K50, K64, K66) hatalı bilgi bulunmuştur.

Bu alandaki kurgusal kitaplardan 4 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Bilgi veren kitaplar kitaplardan 6 kitapta (K12, K17, K18, K31, K34, K68) eksik bilgi, 7 kitapta (K12, K18, K33, K34, K35, K37, K68) hatalı bilgi ve 1 kitapta (K12) seviye üzerinde kelime bulunmuştur. Bu alandaki bilgi veren kitaplardan 9 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplardan 2 kitapta (K8, K46) kavram yanlışlığı, 1 kitapta (K29) eksik bilgi, 2 kitapta (K9, K29) hatalı bilgi ve 1 kitapta (K1) resimleme hatası bulunmuştur. Bu alandaki karma kitaplardan 5 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir.

Yer ve uzay bilimleri ile ilgili kurgusal kitaplardan 1 kitapta (K45) kavram yanlışlığı bulunmuştur. Bu alandaki kurgusal kitaplardan 1 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Bilgi veren kitaplardan 2 kitapta (K6, K32) eksik bilgi ve 3 kitapta (K6, K39, K78) ise hatalı bilgi bulunmuştur. Bu alandaki bilgi veren kitaplardan 4 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplar kitaplardan 1 kitapta (K58) kavram yanlışlığı, 1 kitapta (K77) yanlış yönlendirme, 1 kitapta (K7) antropomorfizm yaklaşımı ve 1 kitapta (K7) seviye üzerinde kelime bulunmuştur. Bu alandaki karma kitaplardan 3 tanesi ise, çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Fiziksel bilimler ile ilgili kurgusal kitaplardan 1 kitapta (K87) hatalı bilgi bulunmuştur. Bu alandaki kurgusal kitaplardan 1 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Araştırarak bilim yapma ile ilgili kurgusal kitaplardan 1 kitapta (K75) kavram yanlışlığı bulunmuştur. Bu alandaki kurgusal kitaplardan 1 tanesi çocukların

yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplardan 1 kitapta (K51) eksik bilgi bulunmuştur. Bu alandaki karma kitaplardan 1 tanesi ise, çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir.

İncelenen 31 kurgusal türde kitaptan 23'ünün konusu çocuğun yaşına ve gelişimine uygunken, 8 kitabın konusu uygun bulunmamıştır. Kurgusal 30 kitapta yazım hatası yoktur. 1 kitapta (K65) yazım hatası bulunmaktadır. Bu kitapta yazılan “dinazor” kelimesinin doğru yazımı ise “dinozor” olmalıdır. İncelenen 31 bilgi veren kitaptan 18'inin konusu çocuğun yaşına ve gelişimine uygunken, 13 kitabın konusu uygun bulunmamıştır. Bilgi veren 1 kitapta (K68) yazım hatası bulunmaktadır. Bu kitapta yazılan “Dünya'dalar” kelimesi “Dünyadalar” olarak yazılmalıdır. İncelenen 25 karma kitaptan; 14'ünün konusu çocuğun yaşına ve gelişimine uygunken, 11 kitabın konusu uygun bulunmamıştır. Karma türde 1 kitapta (K58) yazım hatası bulunmuştur. Kitapta yazılan “saklanbaç” kelimesinin doğru yazımı “saklambaç” tır. Karma türde 1 kitapta ise, resimleme hatası bulunmuştur.

Kavram yanlışlığına örnek olarak, incelenen bir kitapta bulunan sonbaharda solan bitkinin tekrar bahara kalması verilebilir (K8). Kitapta, ekilen tohum tek yıllıktır. Tek yıllık bitkiler, tek yılda ömrünü tamamlar. Tek yılda çimlenir büyür, çiçek açar, tohum verir ve aynı yıl bitkiler ölürler. Bir sonraki yıl bu tohumlar aynı hayat döngüsüne devam eder. Yani sonbaharda solan tek yıllık bitki tekrar bahara kalmaz. Yine incelenen diğer bir kitapta kelebeklerin bir çiçekten diğerine bitki özü taşıması ile ilgili bir cümle geçmektedir (K18). Bunun bilisel açıklaması ise şöyledir: Kelebeklerin bitki özüyle beslenirler, bu esnada çiçeklerden polen toplayıp diğer çiçeklere taşıyarak tozlaşmaya neden olurlar. Diğer bir kitapta Ay'ın evrelerine, Ay'ın gökyüzünde gözlenen hareketine ve Ay'ın evrelerinin oluşumuna ilişkin verilen görseller kavram yanlışlığı oluşturmaktadır (K45). Başka bir kitapta ise, Dünya'nın ve Ay'ın temsili kavram yanlışlığına neden olabilmektedir. Hilal evresi Ay tutulması biçiminde resmedilmiştir. Dünya'nın küreye, topa, portakala benzer bir biçimde olduğu belirtilmek yerine yuvarlak olduğu ifade edilmiştir (K46). Oysaki yuvarlak kavramı çocuklar tarafından Dünya'nın yuvarlak bir tepsisi şeklinde olduğu biçiminde de anlaşılabilir.

Eksik bilgiye örnek olarak, incelenen bir kitapta yer alan bazı bitkilerin böcek yemesi verilebilir (K18). Bazı bitkiler hem otçul hem etçildir. Bu bitkiler hem fotosentez yaparlar hem böcek yakalarlar. Farklı bir kitapta ise, yaprak dökmeyen ağaç (K68) cümlesi geçmektedir. Aslında çam ağaçları da yapraklarını döker ancak sürekli yenileri çıktığından her zaman yeşil yapraklı ağaç olarak görünürler. Bu nedenle, bu bitkiler yaprak dökmeyen ağaç olarak adlandırılırlar. Diğer bir örnek ise, “Tilkiler ağacın kovuğunda yaşar.” cümlesidir (K12). Oysaki tilkiler sadece ağaç kavuğunda değil aynı zamanda kaya oyukları ve çalılık alanlarda da yaşarlar. Başka bir kitapta; kırkayaklar böceklerin de içerisinde bulunduğu eklembacaklılar sınıfında ele alınmıştır (K31). Ancak bilimsel sınıflandırmaya göre, kırkayaklar ve böcekler farklı sınıflarda yer almaktadır. Diğer bir kitapta ise, su döngüsü anlatılırken suyun yağmur, kar, dolu ile toprağa karışması ve yer altı suyu oluşturmaya hiç değinilmediği için bu anlatımda eksik bilgi bulunmaktadır (K32).

Hatalı bilgiye örnek olarak incelenen bir kitapta “meyve ve sebzelerin çekirdeklerinin olması” ifadesi verebilir (K29). Ancak sebzelerde çekirdek bulunmamaktadır. Bir gece dişler fırçalamayınca hemen tüm dişlerin çürümesi de hatalı bilgiye örnektir (K49). Dünya'daki oksijenin çoğunun yapraklardan gelmesi bilgisi de hatalı bilgiye örnek olarak verilebilir (K68). Oysaki oksijenin çoğu sulardaki alglerin fotosentezinden gelmektedir. İncelenen bir diğer

kitapta “Ağaç gövdesi, su ve besini dallara taşır.” cümlesi yer almaktadır (K12). Bu cümle hatalı bir bilgi içermektedir çünkü besin yaprakta oluşur ve gövdeyle aşağıya taşınarak kökte depolanır. Su ise, topraktan emilir ve gövdeyle yukarı doğru taşınır. Bitkileri anlatan başka bir kitapta ise, mantarlar bitkiler grubunda ele alınmıştır (K18). Ancak mantarlar ve bitkiler ayrı alemlerde yer alırlar. Yine aynı kitapta (K18), kızılçam isimli ağacın Dünya’nın en uzun ağaç türü olduğu yazılıdır. Fakat Dünya’nın en uzun ağacı Kıyı sekoyası (*Sequoia sempervirens*) olan ve Kaliforniya’daki Redwood Milli Parkı’nın kalbinde bir yerde bulunan Hyperion’dur (Dünyanın En Uzun Ağacı, 2025). Başka bir kitapta ise, Dünya’daki oksijenin çoğunun yapraklardan geldiğine değinilmiştir (K68). Fakat oksijenin çoğu sulardaki alglerin fotosentezinden gelmektedir.

Anlatım/yanlış yönlendirmeye örnek olarak incelenen bir kitapta hayali bir arkadaşın bahsedilmektedir. Bu arkadaş; gerçekte olmayan biridir ve onu kitabın kahramanından başkasının göremeyeceği belirtilmektedir (K77). Başka bir kitapta ise, araba muayenesini babaya hatırlatmak çocuğun görevi olarak bahsedilmektedir. Oysaki bu çocuğun görevi olmadığından, kitapta buna yer verilmesi uygun değildir (K41).

Resimleme hatası olarak bir kitapta ise, aynı coğrafyada yaşamayan canlılar kitabın sonunda yan yana resmedilmiştir (K1). Ancak zürafalar Afrika coğrafyasında yaşarken, tukan kuşları ise Güney Amerika’da yaşayan endemik kuşlarından. Bu nedenle, bu hayvan resimlerinin yan yana verilmemesi daha uygundur.

Bazı kitaplarda ise, antropomorfizm yaklaşımının kullanıldığı gözlenmiştir. İncelenen kitaplarda; mikroptan kardeş olarak bahsetme (K49) ve diş perisinin gelip hediye bırakması (K13) örnek verilebilir. Ayrıca, iki kitapta ise, “endüstriyel ağaç” (K12) ve “Watt” (K7) gibi öğrencilerinin seviyeleri üzerinde kelimelerin bulunduğu tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada; Balıkesir İl Halk Kütüphanesi’nde yer alan, toplam 87 tane 3-8 arası fen temalı resimli çocuk kitaplarını fiziksel ve içerik özellikleri açısından incelenmiştir. İnceleme sonucuna göre, kitapların 31 tanesi kurgusal fen kitabı, 31 tanesi bilgi veren fen kitabı ve 25 tanesi de karma fen kitabıdır. Kitapların sayfa sayıları çoğunun sayfa aralığı 24-32’dir. Etkinliklerin en çok bilgi veren kitaplarda (19), fen materyallerinin en çok karma kitaplarda (7) ve ek bilgilerin en çok bilgi veren kitaplarda (17) bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak her üç kitap türünde de uzman incelemesi ve sözlük içerme sayısının çok az olduğu gözlenmiştir.

Kitapların yarısında değerlerimiz ile ilgili herhangi bir kavrama rastlanmazken, kitaplarda duyarlılık değerinin en fazla işlenen değer olduğu ve bunun da bunun da kurgusal kitaplarda (8) bulunduğu görülmüştür. Daha sonra, en çok geçen değer temizlik ve duyarlılıktır. Temizlik değerine daha çok kurgusal kitaplarda (4) ve duyarlılık değeri ise daha çok karma kitaplarda (4) rastlanmıştır. Ayrıca, her üç kitap türü arasında en çok değer içermeyen kitap türünün bilgi veren kitaplar (27) olduğu gözlenmiştir. Kitaplarda yer alan bilim konuları incelendiğinde; bunun en fazla yaşam bilimleri ile ilgili konular olduğu ve yaşam bilimleri konularının en fazla bilgi veren kitaplarda (22) ve karma kitaplarda (11) bulunduğu görülmüştür. Daha sonra, bunu yer ve uzay bilimleri konusu (en çok kurgusal kitaplar, 10) takip etmiştir. Ayrıca, kitaplarda en az rastlanan konu ise fiziksel bilim ile ilgilidir.

Kitapların içyapı özellikleri incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Kurgusal (31) ve bilgi veren kitaplar (31) karma kitaplara (25) göre çok daha kapak ve konu uyumuna sahip, planları tutarlı, resimleri estetik ve sanatsal açıdan nitelikli ve resimleri ilgi çekicidir. Bilgi veren kitaplarda olay örgüsü bulunmazken, kurgusal ve karma kitaplarda ise, olay örgüsü tutarlıdır. Öte yandan, bilgi veren kitaplarda olay örgüsü bulunmamaktadır.

Tüm kitaplarda konu olarak en çok hayvanlar (daha çok bilgi veren kitaplarda, 16 ve karma kitaplarda, 6) ve çevre konuları (daha çok kurgusal kitaplarda, 11), ele alınırken, en az ise bilim tarihi ve felsefesi konusunun (karma kitap, 1) ele alındığı belirlenmiştir.

Örnekleme oluşturan 87 resimli fen çocuk kitabında yer alan bilimsel terim ve kavramlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kişisel ve sosyal açıdan bilim ile ilgili kurgusal kitaplardan 1 kitapta hatalı bilgi ve 1 kitapta antropomorfizm yaklaşımı bulunmuştur. Bu alandaki kurgusal kitaplardan 1 tanesi ise, çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplardan 1 kitapta hatalı anlatım şekli ve 1 kitapta antropomorfizm yaklaşımı bulunmuştur. Yine bu alandaki karma kitaplardan 2 tanesi ise, çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Yaşam bilimleriyle ilgili kitaplarda şu sonuçlar elde edilmiştir: Kurgusal kitaplardan 4 kitapta hatalı bilgi içerdiği ve 4 tanesinin çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmadığı gözlenmiştir. Bilgi veren kitaplar kitaplardan 6 kitapta eksik bilgi, 7 kitapta hatalı bilgi ve 1 kitapta ise seviye üzerinde kelime bulunmuştur. Bilgi veren kitaplardan 9 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplardan 2 kitapta kavram yanlışlığı, 1 kitapta eksik bilgi, 2 kitapta hatalı bilgi ve 1 kitapta resimleme hatası tespit edilmiştir. Bu alandaki karma kitaplardan 5 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Yer ve uzay bilimleriyle ilgili kurgusal kitaplardan 1 kitapta kavram yanlışlığı bulunmuş olup, bunlardan 1 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Bilgi veren kitaplardan 2 kitapta eksik bilgi ve 3 kitapta hatalı bilgi rastlanmış olup, 4 tanesi ise çocukların yaşına ve gelişimine uygun bulunmamıştır. Karma kitaplar kitaplardan 1 kitapta kavram yanlışlığı, 1 kitapta yanlış yönlendirme, 1 kitapta antropomorfizm yaklaşımı ve 1 kitapta seviye üzerinde kelime tespit edilmiştir. Karma kitaplardan 3 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun bulunmamıştır. Fiziksel bilimler alanında (3 kitap) 1 kitapta hatalı bilgi bulunmuş olup, bunlardan 1 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun bulunmamıştır. Araştırarak bilim yapma alanında (7 kitap) ile ilgili kurgusal kitaplardan 1 tanesinde kavram yanlışlığı bulunmuştur. Bu alandaki kurgusal kitaplardan 1 tanesi çocukların yaşına ve gelişimine uygun değildir. Karma kitaplardan; 1 tanesinin eksik bilgi içerdiği ve 1 tanesinin de çocukların yaşına ve gelişimine uygun olmadığı belirlenmiştir.

Alan yazına bakıldığında, konuya benzer ve edinilen sonuçlarla örtüşen çalışmalara rastlanmıştır. Saçkes vd. (2009) ABD’de yaptıkları çalışmada fiziksel bilimler ile ilgili 32 çocuk kitabından dört kitap ışık, gölge ve yansıma kavramlarını ve bir kitap hareket kavramlarını içermektedir. Kalan yedi kitap ise, maddenin özelliklerine odaklanmaktadır. 73 çocuk kitabından 25’i, yer ve uzay bilimi kavramlarını içermektedir. İncelemeler sonucunda, okul öncesi çocuklarla kullanılmaya uygun dokuz kitap tespit edilmiştir. Bu kitaplardan dördü hava durumuyla ilgili kavramları, biri yeryüzü materyallerini ve kalan dördü de gündüz, gece veya gökyüzü kavramları ile ilgilidir. Yaşam bilimleriyle ilgili dört kitap, hayvan ve insan aileleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları içerirken bir kitap toprak solucanlarına odaklanmıştır.

Benzer şekilde Yılmaz Genç ve Özen Uyar (2016) yaptıkları çalışmada, kitaplarda en fazla canlılık ve yaşam kavramlarına yer verirken özellikle çevre ve sağlık kavramlarının en çok ele alınan kavramlar olduğu görülmüştür. Saçkes vd. (2009) yaptıkları çalışmada aynı zamanda 3 ila 5 yaşa hitap eden 73 çocuk kitabının 32'sinin fizik bilimler, 25'inin yer ve uzay bilimleri ve 16'sının da yaşam bilimleri kavramlarını içerdiğini bulmuşlardır.

Yanlış anlama ve hatalı görsel içeren çocuk kitaplarının kullanım örneklerine bazı araştırmalarda da rastlanmaktadır (Trundle ve Saçkes, 2008, 2010). Araştırmalar, çocuk kitaplarının yanlış anlamalar ve insan özellikleri yüklemeler (insan gibi gösterme) içerebileceğini ve aynı zamanda hatalı görseller ve bilgiler içerdiğini göstermiştir (Broemmel ve Rearden, 2006'dan akt; Trundle ve Saçkes, 2012). Yılmaz vd. (2020) yaptıkları çalışmada; 117 fen kitabını incelemiş ve kitaplarda çok sayıda kavram yanlışlığı olduğunu ve resimlerde daha fazla hatalar bulunduğunu rapor etmişlerdir. Bu hataların çocuk kitaplarında yaygın olarak kullanılan antropomorfizmden kaynakladığı belirtilmiştir. Saçkes vd. (2009) yaptıkları başka bir çalışmada; kitaplarda örneğin uyuyan güneş dahil güneş ve gölgelerin kişileştirilmesi gibi antropomorfizm sorununa rastlamışlardır. Adhuze (2022) antropomorfizm yaklaşımını; insan olmayan nesnelere ve hayvanlara insani özelliklerin yüklenmesi olarak tanımlar ve bu yaklaşımın hikâye anlatma sanatında eski bir gelenek olduğunu belirtir. Çocuk edebiyatında antropomorfizm, küçük okuyucular ile metindeki kurgusal karakterler arasında özdeşim kurulmasını sağlayarak bilginin incelikli bir şekilde kolaylaştırılması için kullanılmaktadır. Saçkes vd. (2009) fiziksel bilimler ile ilgili 32 çocuk kitabından yaklaşık 20 tanesinin okul öncesi çocuklarda kullanılmasının uygun olmadığını, 5 kitapta kavram yanlışlıkları (insanların karanlıkta görebileceği gibi) bulunduğunu belirtmişlerdir. Yazarlar; 15 kitabın çok ileri düzeyde içerik ve kelime dağarcığı içerdiğini, 9 kitapta hatalı bilimsel ifadeler bulunduğunu ve beş kitapta hatalı çizimler (gölgelerin ışık kaynağı olan güneşe göre ters veya yanlış yönde konumlandırılması gibi) olduğunu ifade etmişlerdir. İncelenen 16 kitabın okul öncesi sınıflarında kullanılması tavsiye edilmemiştir. Yaşam bilimleri kavramları ile ilgili kitaplardan yaklaşık 11 tanesi ise elenmiştir. Altun (2019) çalışmasında; kurgusal kitabı okuma seansından sonra çocukların çoğunluğu (n=31) bulutların Ay'ı gizlediğine dair bilimsel olmayan bir açıklama dile getirmiştir. Bu, kurgu kitabın sunduğu Ayın evreleri hakkında yaygın bir yanlış anlamadır. Çocukların çizimleri de Ay'ın bulutlar tarafından gizlendiği kitap resimlerine odaklanmıştır. Bu bulgular, hikâye kitaplarının mesajlarının yanı sıra resimlerinin de çocukların kavram yanlışlıkları geliştirmesine yol açabileceğine dair kanıtlar sunmaktadır. Benzer şekilde Trundle vd. (2008) yaptıkları bir çalışmada; Ay konusunu işleyen aralarında Caldecott Madalyası ve Onur madalyası olan kitaplar da dahil olmak üzere 80 çocuk kitabını incelemişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre, kitapların çoğunluğunda Ay'ın yanlış gösterildiği, Ay'ın evreleri ile ilgili hatalı bilgiler bulunduğu tespit edilmiştir. Sınıflarında bu kitapları okuyan öğretmenlerin farkında olmadan çocuklarda Ay ile ilgili kavram yanlışlığına sebep olabilecekleri belirtilmiştir. Yaptığımız çalışmada da benzer örneklerle rastlanmıştır. Bu nedenle, sadece öğretmenlerin değil, yayınevlerinin, kitap yazarlarının, kütüphanelerin ve ebeveynlerin de bu kavram yanlışlıklarından haberdar olmaları gerekmektedir.

Çocuk kitaplarının bilimsel kavramları tanıtmak ve çocukların araştırma becerilerini geliştirmek amacıyla öğretim aracı olarak kullanılmasına yönelik ilgi de son yıllarda öğretmenler arasında artış göstermiştir. Öğretmenler, çocuk kitaplarını fen etkinlikleri için bir başlangıç noktası olarak veya erken çocukluk sınıflarında çocukların devam eden fen projelerini destekleyen bir araç olarak da kullanabilmektedir (Broemmel ve Rearden, 2006'dan akt; Trundle ve Saçkes, 2012). Kitaplar, aynı zamanda doğada gözlem gerektiren fen kavramlarını tanıtmak için de pratik bir yol sunar. Doğadaki gözlemleri zorlaştıran ve gözlem yapmak için fırsat olmayan durumlarda kitapların doğa gözlemleriyle eşleştirilmesi faydalı olabilir. Örneğin, Ay ve yıldızlar veya hava durumu ile ilgili seçilmiş çocuk kitaplarının gökyüzü gözlemleri ile bütünleştirerek kullanılması veya elverişsiz hava koşulları, şehir ışık kirliliği, yüksek ağaçlar ve binalar gibi doğa gözlemlerine engel olabilecek durumların üstesinden gelmeye yardımcı olabilir (Trundle ve Saçkes, 2008, 2010).

Bu araştırma, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 87 kitap ile sınırlıdır. Ancak elde edilen bulgular daha önce yapılmış olan bazı çalışmalar ile örtüşmektedir. İncelenen Fen temalı resimli çocuk kitaplarında kavram yanlışlarına ve diğer içerik ve resimleme hatalarına sıklıkla rastlanmıştır. Çocuklar için en önemli akademik materyal olan çocuk kitaplarının iç ve dış yapı özellikleri açısından nitelikli olması büyük önem taşımaktadır. Çocuklara bilimsel bilgileri öğretmeyi amaçlayan kitaplarda içerik hatalarının olmaması bu kitaplar için en önemli ölçütlerden biridir. Bu sebeple, daha fazla resimli fen temalı çocuk kitaplarının içeriklerinin detaylı şekilde incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca, araştırma sonuçlarının öğretmenler, yayınevleri, yazarlar ve illüstratörler (çizerlerle) vb. paydaşlarla paylaşılması çok önemlidir.

Kitaplarda tespit edilen kavram yanlışları, eksik veya hatalı bilgiler, hatalı resimlendirmeler, hatalı anlatım tarzları ve yaş düzeyine uygun olmayan sözcüklerin giderilmesi amacıyla yazarlar ve editörlere yönelik içerik geliştirme kılavuzları da hazırlanabilir. Bu kılavuzlar hazırlanırken, çocuk gelişimi, fen eğitimi ve çocuk edebiyatı uzmanlarıyla iş birliği yapılması kitapların hem bilimsel doğruluğunu hem de pedagojik uygunluğunu artıracaktır. İllüstratörler ve yazarlar için yaş düzeyine uygun görsel dil ve pedagojik anlatım tarzları üzerine eğitim programları geliştirilmesi gereklidir. Yayıncılık süreçlerinin niteliğinin artırılması amacıyla, fen temalı çocuk kitaplarının basım ve editörlük süreçlerinde yazar, çocuk gelişimi ve fen eğitimi uzmanlarının görüşlerine başvurulması çok önemlidir.

Araştırma sonuçlarına göre, halk kütüphaneleri ve okul kütüphanelerinin fen temalı kitap seçiminde kullanabilecekleri standart değerlendirme ölçütleri de geliştirilmelidir. Bu da kütüphanelerin nitelikli kitap seçiminde sistematik bir yol izlemelerine yardımcı olacaktır. Bu tip standart ölçütlerin geliştirilmesi yeni çalışmalara da ilham verebilir. Halk ve çocuk kütüphanelerinde fen ile ilgili daha fazla nitelikli kitap yer alması ve çocuk kitaplarının konu, tür ve alanlara göre ayrılması, bilgilerin bu şekilde elektronik sisteme işlenmesi, öğretmenler ve ebeveynlerle online olarak da paylaşılması kitapların görünürlüğü ve daha kolay ulaşılabilirliği açısından önemli arz etmektedir. Bunun yanında, farklı illerdeki halk kütüphanelerinde de benzer çalışmaların yapılması ve çocukların kitap tercihleri ile bu kitapların öğrenme çıktıları üzerindeki etkisinin incelenmesi, buna dair deneysel çalışmaların yürütülmesi de gerçekleştirilebilir.

Teşekkür

Bu çalışmada kitaplarını incelememize izin veren Balıkesir İl Halk Kütüphanesine teşekkür ederiz. Ayrıca, kitap analizinde uzman olarak başvurduğumuz Dr. Alper KABACA'ya (Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi) makalemize olan katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

İzin ve Katkı Bildirimleri

Etik Kurul İzni

Yazarlar makale için etik kurul onayı gerekmediğini beyan etmişlerdir.

Yazarlık Katkısı

Betül Çavdar: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Toplama, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Fatmanur İkiz: Kavramsal Arka Plan, Veri Toplama, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Elif İnci Umut: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Toplama, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Sonnur İşitan: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Gülcan Çetin: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Mesut Saçkes: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Kaynakça

- Adhuze, H. I. (2022). The face and phases of anthropomorphism in children's literature. *Tasambo Journal of Language, Literature, and Culture*, 1(1), 47-55.
- Altun, D. (2019). From story to science: The contribution of reading fiction and hybrid stories to conceptual change with young children. *Children & Society*, 33(5), 453-470. doi: 10.1111/chso.12321
- Ansberry, K. ve Morgan, E. (2010). Why read picture books in science class? (Chapter 1). *Picture-Perfect Science Lessons, Expanded 2nd Edition: Using Children's Books to Guide Inquiry*, 3-6: *Scientists and Their Writings*. National Science Teachers Association Press. <https://www.nsta.org/permissions>
- Arat, Y. ve Parlak, S. (2020). Ergonomik açıdan mekân deneyimi/Arkitektoniği: Karabük Bebek Kütüphanesi ve Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi Örneği. *Ergonomi*, 3(3), 138-155. doi:10.33439/ergonomi.651088
- Backman, A. (2025). "But dragons don't exist, do they?" Preschoolers' focus in determining whether a picture book is a non-fiction or not. *Journal of Early Childhood Literacy*, 25(2) 367-393. doi: 10.1016/j.npls.2016.01.001

- Başarır, İ., Afacan, E., Işıtan, S. ve Çetin, G. (2025). Examining the preschool children's picture storybooks with stem and stem-a themed published in Turkish, in; *Modern Research and Studies in Educational Sciences III*, pp. 469-490, Edt: A. Şekercioğlu-. Livre de Lyon, Lyon.
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14. doi: 10.1016/j.npls.2016.01.001
- Bintz, W. P. ve Ciecierski, L. M. (2017). Hybrid text: An engaging genre to teach content area material across the curriculum. *Reading Teacher*, 71(1), 61-69. doi:10.1002/trtr.1560
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40.
- Ciecierski, B. Nageldinger, J., Bintz, W. P. ve Moore, S.D. (2017). New perspectives on picturebooks. *Athens Journal of Education*, 4(2), 123-136. doi: 10.30958/aje.4-2-2
- Çolaklar, H. (2019). Bartın İl Halk Kütüphanesindeki okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dış yapı ölçütleri: Yazım, dil, biçim ve içerik özelliklerine göre değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi*, 2(2), 145-168. doi: 10.33721/by.643555
- Dünyanın En Uzun Ağacı (2025). <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/bunu-biliyor-muydunuz/dunyanin-en-uzun-agaci>
- Elfil, M. ve Negida, A. (2017). Sampling methods in clinical research: An educational review. *Emergency*, 5(1), e52.
- Eshach, H. ve Fried, M. N. (2005). Should science be taught in early childhood? *Journal of Science Education and Technology*, 14(3), 315-336. doi: 10.1007/s10956-005-7198-9
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. ve Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(196), 258-272.
- Güneş, A. ve Canatar, M. (2020). Halk kütüphanelerinde bebek kullanıcılara yönelik hizmetler. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, (13), 55-80.
- Günşen, G. ve Uyanık, G. (2021). Fen temalı bilgi veren resimli çocuk kitaplarının fen öğrenmedeki önemi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1573-1598.
- Hakkoymaz, S. (2022). Çocuk kütüphanelerindeki kitapların çocukların epistemolojik gelişimleri açısından incelenmesi: Gaziantep Çocuk Kütüphanesi örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1443-1482. doi: 10.29299/kefad.1014886
- Hakkoymaz, S. ve Tanju Aslışen, E. H. (2022a). Çocuk kütüphanecilerinin resimli kitap seçme kriterlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 11(4), 1547-1572.
- Hakkoymaz, S. ve Tanju Aslışen, E. H. (2022b). Resimli çocuk kitaplarında yer verilen oyun ve oyuncaklara ilişkin bir inceleme: Gaziantep Çocuk Kütüphanesi örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2465-2486. doi: 10.37669/milliegitim.887405
- Herb, S. (2001). Preschool education through public libraries. *School Library Media Research. Research Journal of the American Association of School Librarians*. 4, 1-18. https://www.ala.org/sites/default/files/aasl/content/aaslpubsandjournals/slr/vol4/SLMR_PreschoolEducation_V4.pdf adresinden 08/06/2025 tarihinde erişilmiştir.
- Işıtan, S. (2016). Illustrated story books for preschool children published in Turkey between 1980-2013: A study based on preschool education reforms. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 669-690.
- İpek, İ., Güçlü, E. S., Arslan, F., Yıldırım, M., Özdemir, R., Yakın, S., Tokmak, Y. ve Patlar, Y. K. (2020). "Şehrimiz Balıkesir". Ünite 5. Şehrim ve ben. Balıkesir Şehrinde Yaşam. Balıkesir İl MEB, Balıkesir İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi/Balıkesir. https://balikesir.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/11165428_5._Unite_2_2_2_3.pdf

- Kakırman Yıldız, A. (2023). Çocuk yoksulluğu ile mücadelede erken müdahale merkezi olarak çocuk kütüphanelerinin önemi. *Çocuk ve Medeniyet*, 8(14), 53-84.
- Kakırman Yıldız, A., Yalçinkaya, B. ve Saydam, V. (2018). İstanbul'daki halk kütüphanelerinin okul öncesi dönem çocuklara uygunluğunun değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58(2), 1811-1836.
- Koyuncu Şahin, M., Saka, K. ve Çeperli, F. G. (2025). Resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet kapsamında incelenmesi: Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 39(2), 175-207. doi: 10.24146/tk.1646912
- Mantzicopoulos, P. ve Patrick, H. (2011). Reading picture books and learning science: Engaging young children within formational text. *Theory into Practice*, 50(4), 269-276.
- Mason, J. M. ve Kerr, B. M. (1992). Literacy transfer from parents to children in the preschool years. In The intergenerational transfer of cognitive skills, T. G. Sticht, M. J. Beeler, and B. A. McDonald Vol. II.: *Theory and research in cognitive science* içinde. Ablex.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Morgan, H. (2022). Conducting a qualitative document analysis. *The Qualitative Report*, 27(1), 64-77. doi:10.46743/2160-3715/2022.5044
- Nyimbili, F. ve Nyimbili, L. (2024). Types of purposive sampling techniques with their examples and application in qualitative research studies, *British Journal of Multidisciplinary and Advanced Studies: English Lang., Teaching, Literature, Linguistics & Communication*, 5(1),90-99. doi: 10.37745/bjmas.2022.0419
- Öztürk, Ü. ve Buldur, A. (2022). Resimli çocuk kitaplarının içerdikleri değerler açısından incelenmesi: Tokat Bebek ve Çocuk Kütüphanesi örneği. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(6), 14-27. doi: 10.19160/e-ijer.1146157
- Saçkes, M., Trundle, K. C. ve Flevares, L. M. (2009). Using children's literature to teach standard-based science concepts in early years, *Early Childhood Education Journal*, 36(5), 415-422. doi: 10.1007/s10643-009-0304-5
- Shrem, J. (2012). Public libraries informational brief: Impact of public libraries on students and life long learners. Executive summary. *New York Comprehensive Center at RMC Research*. https://www.nysl.nysed.gov/libdev/nyla/nycc_public_library_brief.pdf
- Şeren, N., Aydoğmuş, M. ve Ateş, S. (2022). Resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri: Okuyan Balık Elektronik Kütüphanesi Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 2399-2440. doi: 10.29299/kefad.1119177
- Taşçılar, M. ve Babaoğlu, E. (2023). Çocuk kütüphanelerinde yer alan kitapların mizahi açıdan incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Trundle, K. C. ve Saçkes, M. (2008). Sky observations by the book: Lessons for teaching young children astronomy concepts with picture books. *Science and Children*, 46 (1), 36-39.
- Trundle, K. C. ve Saçkes, M. (2010). Look It is going to rain: Using boks and observations to promote young children' understanding of clouds. *Science and Children*, 47(8), 29-31.
- Trundle, K. C. ve Saçkes, M. (2012). Science and early education. R. C. Pianta, W. S. Barnett, L. M. Justice ve S. M. Sheridan (Eds.), *Handbook of early childhood education* içinde (ss.240-258). Guilford Press.
- Trundle, K. C., Troland, T. H. ve Pritchard, T. G. (2008). Representations of the moon in children's literature: An analysis of written and visualtext. *Journal of Elementary Science Education*, 20, 17-28. doi: 10.1007/BF03174700

- Xu, J., Wang, P., Sturm, B. W. ve Wu, Y. (2018). How preschool children think about libraries: Evidence from six children's libraries in China. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(2), 428-440. doi: 10.1177/0961000618818887
- Yaşar Ekici, F., Dulkadir A., Deniz B. ve Şahin E. (2017). Çocuk kütüphanelerinde yer alan okul öncesi döneme yönelik yayınlanmış hikâye kitaplarının özbakım becerileri açısından incelenmesi. *1. Çocuk Gelişimi ve Nörolojisi Sempozyumu*, içinde (s.194-220). Üsküdar Üniversitesi.
- Yılmaz Genç, M. M. ve Özen Uyar, R. (2016). Resimli çocuk kitaplarının fene yönelik kavram, konu ve temalar açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 600-607.
- Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 169-186.
- Yılmaz, A., Kaptan, N. ve Ulusoy Ünlü, A. (2021). Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bina, güvenlik donanımı ve malzeme niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(3), 410-435. doi: 10.24146/tk.931520
- Yılmaz, B. ve Ekici, S. (2011). Çeviri. Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(4), 545-552. Translation from: <http://www.ifla.org/files/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-en.pdf> (Telif Hakkı/c: IFLA)
- Yılmaz, G. ve Yılmaz, B. (2021). Eskişehir İl Halk Kütüphanesi dermesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin ödünç alınma üzerinde etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(3), 353-387. doi: 10.24146/tk.955105
- Yılmaz, M. M., Özen Uyar, R. ve Aslan, D. (2020). Misrepresentation of science concepts in Turkish picture books. *Issues in Educational Research*, 30(3), 1183-1203.

Ek 1. Makale İçinde Resimleri Kullanılan Kitaplar

- Ay Nereye Kayboldu? (2021). Yazar; Yağmur Deniz Özen Ertekin, Resimleyen; Rana Kızılbulut, Çağaloğlu Yayınevi.
- Bahçedeki Ayak İzleri (2017). Yazarlar; Yeter Kaplan, Betül Yılmaztürk, Çiğdem Atlı, Nihan Temiz, Resimleyen; Evren Savaş, Eğiten Kitap Yayınevi.
- Öf! Çöp (2011). Yazar ve Resimleyen; Empar Jimenez, Nuria Jimenez, Final Kültür Sanat Yayınları.
- Suyun Döngüsü (2020). Yazar ve Resimleyen; Da-jeong Yu, Erdem Çocuk Yayınları.